

Előfizetési díj.

Videki postán vagy helyben házhoz hordva

Éves díj	15 frt.
Évi díj	8 „
Egyedévi díj	4 „
37 óra helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői szállítás:

Bel-királyuteza 28-ik szám hóvá a lap szellemi részét illető közlemények czimzandók.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

AZ ÉRTÉKESBB CIKKEK DIJAZTATNAK.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 3 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakor hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22.) Haasenstein et Vogler (Wallfischgasse 10.) Rad. Mosse Publicistische Bureau

Nyitléri cikkek

gármond sora után 25 kr. fizetendő.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”
politikai és közgazdasági napilap
875. ötödik évfolyamára.

A „Kelet” előfizetési ára:

Egyes évre	15 frt.
Févre	8 „
Egyedévre	4 „
37 óra helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legcélszerűbben postai irvánnyal alólírt könyvkereskedéséhez küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Stein János

a „Kelet” kiadója.

Kolozsvár, febr. 14. 1875.

(B—n.) A még ma is folyamatban lévő miniszteri, mondhatni parlamentarizmus válság — mely hetek előtt vette kezdetét az onbizottmányokban, melyek hivatala volt a költségvetést megállapítani és fedezetéről gondoskodni — mely a házban a budet vita alkalmával tetőpontját érte s mely oly izgatott állapotban tartotta a tartj még ma is a kedélyeket, a házban és on kívül, a febr. 11. szavazás által a kontakozás stadiumába lépett.

Ezen szavazás következtében legalább már van egy általánosságban elfogadott költségvetésünk 1875-re s így tehát lehet reménylünk, hogy az új miniszterium nem lesz kénytelen az indemnit megfosztásához folyamodni.

Ez azonban a válságnak csak egyik s minden esetre könnyebben elintézhető ágavolt, kivált miután a fedezet kérdései elintézten hagyattak.

Nem akarunk mi a szavazás eredmények erkölcsi becsebből semmit levonni, azonban gyakorlati eredménye alig van más, min az, hogy az alakulandó kormány, tartozzon bármely párthoz, kezébe van adva a állam háztartás kiadásainak fedeztetésére szükséges eszköz.

A válság második ága, a szoros értelemben vett miniszteriválság is, a végleges megoldás stadiumában van, mert miután Bittó-miniszterium lemondását beadta nem késhet az új miniszterelnök kinevezése, sőt hihetőleg mire e sorok napvilágot látnak, már köztudomásra jutott a névs.

Abban azonban, míg a miniszterelnök véglegesen összeállítja cabinetjét, újra eltelhet egy pár nap.

Készen kívül nem közömbös dolog reánk nézve sem, kikből fog a miniszterium alakulni s hogy az egyes szakmák mi csoda kezébe jutnak, azonban a főszűrt még sem a személyekre fektetjük, mert meg vagyunk győződve, hogy ha valamenynyit tárcza, a legavatottabb s legtisztább jellemű hazafiak kezébe is jut, azzal még a válság legnehezebb ága nincs megoldva, mi nem más mint, az országgyűlési pártok olynemű tömörülése, melynek következtében, egy compact liberalis többség támogassa a jövő miniszteriumot, szemben a tuzókkal épen úgy, mint a reactióval.

Sikerülni fog-e a miniszteriumnak a a házban egy ilyen többséget összehozni, mi nem tudjuk. Azt azonban tisztán tudjuk, hogy valameddig egy ily átalakuláson nem mennek át a pártok, mindaddig bár kiket ültessünk a vörös támlás székekbe, állandó, erőlyes kormányról és rendszeres haladásról a reformok terén szó sem lehet.

Egy ily egészséges alapokon nyugvó többség alakulása azonban nem egyedül, sőt főképp nem is magától a leendő kormánytól függ; közre kellend erre működnie a pártoknak s különösen a Deákpartnak és balközépnek.

Ha a Deákpart zöme, nem tekintve a pártban netalán létező habozó árnyalatokat, egész határozottsággal lép fel a finantialis és más reformok terén s ha a balközép minden hátsó gondolat nélkül csatlakozik, más szökkal, ha a Deákpart kész megválni némely árnyalataitól s a balközép végkép szakít a szélső árnyalatokkal, akkor nem csak lehetséges, hanem biztos egy oly párt alakulása, mely elég erős lesz finantiánkat rendezni s kormányzatunk minden ágait regenerálni.

Ha ily párt alakulás jöhetne létre, abban még az a nyereség is volna, hogy a conservativ elemekből egy oly kormányképes párt alakulna, mely képes volna kelően ellensúlyozni a liberalis pártnak szélsőségekre való átesését.

A pártok ilynemű átalakulására maga Bittó tette meg az első lépést, a midőn daczára azon ecclatans többségnek, melylyel a budget általánosságban megszavaztatott, tekintve a változottviszonyokat még is viszályalétt.

Arra, hogy a parlamentarizmus ezen legnehezebb stadiumán is szerencsésen áthatol a ház, legtöbb reményt Ghyczy és Tisza beszédei nyujtanak. Ghyczy elég tiszta börtöltött a nemzet poharába s Tisza elég határozottan hívta fel egyetértésre az illetőket.

Rövidbe foglalva mi teljes reményt táplálunk az iránt, hogy mind a kineve-

zendő miniszterium, mind az alakulandó többség rövid egyetértésre jut, mind pénzügyeink rendezésére, mind kormányzatunk különböző ágainak reformjaira nézve.

— Bécs felé fordul a közfigyelem

a válság folyamáról szóló hírekért. Az eddigi hírek szerint Bittó kihallgatása a felségénél déli egy órától kettőig tartott. Bittó részletes előterjesztést tett a felségének a helyzetről, és végül átnyújtotta a kormány lemondását; egyuttal azt is kijelentette, hogy a maga részéről semmi újabb kombinációban nem szerepelhet, miután szilárdul ragaszkodik kormányra pénzügyi programjához, a melylyel Tisza, kinek megnyerését pedig nagyon óhajtanának tartja, határozott ellenétbe helyezkedett. Egy hír szerint Bittó épen ily határozott visszavonulást nyilatkozatot volt hivatva tenni Ghyczy részéről; a mit mi természetesenek találunk, miután a pénzügyminiszter ur még sze mélyesebben van pénzügyi programjához kötve, mint a miniszterelnök. Egy felhivatalos lap, a N. Fremdenblatt azonban mégis azt hiszi, hogy Ghyczy részéről ily határozott visszavonulást nyilatkozatot még nem történt; miután e kérdésben a személyes nézet a fődolog, s ezt Ghyczynek még nem nyílt alkalmá kifejezni. A budapesti lapok táviratait a következőkben ismertetjük.

A min. elnök még néhány napig szándékozik Bécsben maradni, hol a coalitio ügyében előleges értekezletek történnének közte, mint a korona bizalmi férfa s a felhivandó parlamentit kitűnőségek között. A Sennyey-Lónyay combinatiót igen valószínűtlennek tartják.

Ő felsége a kormány lemondási szándékát illetőleg azt határozta, hogy addig nem fogadják el, míg nem lesz tisztában az iránt, hogy létesül-e s minő feltételek alatt a balközép a fusió; s ennek alapján az új kormány? Vajjon ki fogja a k e s ő b b a szükséges tárgyalásokat vezetni, erre nézve még nem történt határozat.

Ő felsége kijelenté Bittónak, hogy terjeszsen elő határozott véleményét, vajjon lehetséges-e a fusio a balközépkel s minő feltételek alatt? Bittó a határozott felelet megadására néhány napi időt kért; ő felsége felhívta, hogy ez ügyben tárgyalásokat folytasson.

Ő felsége elhatározással nem változtat Bittó lemondásán. A miniszter elnök s cabinetje feltétlenül lemondott; a fusio ügyében a tárgyalásokat csak azon czélból kezd meg, hogy annak módja, lehetősége constatalassék.

Jó forrás szerint, Tisza Kálmán Bécsbe hivattatik.

Ghyczy Kálmán

pénzügyminiszter beszéde a képviselőház f. hó 9-én tartott ülésén.

(Folytatás)

Egy fekete pontot emlittem utolsó nyilatkozatomban, t. i. azon aggodalmat, hogy a

keleti vasut másodosorozatu kötvényének visszaváltása újabb zavarba hozhatja pénzügyünket. Ezen aggodalom már a legnagyobb részben elenyészett és csaknem bizony vagy legalább nagyon valószínűtlen merem állítani, hogy az általán akkor jelzett négy millió frtnak nemcsak fele, hanem az egész négy millió forint visszafolyik az állam pénztárába azon összegeknek pótlására, melyet az állam a keleti vasutnak adott. Ne költsek el önkön ezen összeget, akkor lesz 34 millió frt a jövő év szolgálatára. Ha azon adók, melyeket én javaslok, kiterjesztetnek a jövő évre, akkor már nem 13 millió frtot, hanem 15 milliót fognak jövedelmezni, mert pl. a dohány árának felemelése csak julius elejétől lehetséges az idén, a jövő évben már január elejétől érvényesíthető. A vasuti és a gőzhajózási szállítás is az év elejétől kezdve lesz megadóztatandó.

15 millió frtot adjunk 31 millióhoz, lesz 49 millió. Ha a deficit jövő évben is az marad, a mi az idén, a nélkül, hogy megtakarítások vagy más általam nem említett jövedelmek források által apasztatnák, akkor hat millió frt éven 25 millió frtból valószínűleg ismert beruházásokra lesz fordítandó, tehát a felállított elv szerint, melyet én józan államgazdasági elvnek tartok — kölcsön vett pénzből is fedezhető és marad fedezendő 19 millió frt. Ezt levonva a 49 millió frtból, az 1876. évi hiány fedezve lesz, és marad az 1876. év végével ismét 30 millió forint az 1877. évi állami kiadások fedezésére.

Én azt gondolom, egy esztendő lefolyása alatt elérve, az elég nagy haladás és azon esetre is, ha az államkiadások azon karban maradnak, melyben most vannak, ha az adótörvények hozzájáraltával fokoztatnak csak az állam jövedelmei, eltekintve minden más jövedelemforrástól, ezen általam említett összeg elég arra, hogy az egész évre a deficitet fedezze és egy bizonyos nagy összeg megmaradjon a jövő szolgálatára. A nehézség azonban, bevallom, a költségvetési év első fele nagy szükséglet fedezése elérhető lenne, legalább az én meggyőződés szerint legnagyobb részben adókezelési rendszerünk kijavításával. E czélból voltam bátor törvényjavallatot terjeszteni a t. ház elé, hogy az vizsgálata nem talál, egész kiterjedésében, arról nem tehetek, és másé, mint a főfelveire nézve elfogadva, részemről sikeresnek, érvényesnek nem tartom. Mindenesetre azonban csak rövid időre szerzendő pénzüszégekről lévén szó, ha egyszer államháztartásunk annyira rendbe jő, hogy egy körülbelül 30 milliónyi összeg marad egy évről a másikra szabad rendelkezésre, akkor azon ideiglenesen rövid időre beszerezhetőségéről azt hiszem nem lesz oka egy pénzügyminiszternek is nagyon aggodni.

Azt mondják azonban, t. ház, ez mind igen szép szó, de az adók emelését nem bírja meg a nemzet, az adóképesség emelése nélkül; új adókkal csak a restanták fognak szaporodni, minden teher már most is egyenes adók útján leginkább a földre nehezedik, a földön nagyobb adó van, mint bárhol a világon; arálynak kell lenni az egyenes és közvetett adók

közt; más más nemzetek is hasonló esetekben. a segély súlyát leginkább a közvetett adóra helyezték.

Igaz, t. ház, hogy több ország van, a melyben a földadó csekélyebb, mint nálunk. De ott vannak más adótárgyak, melyeket a köztehernek fedezésére igénybe lehet venni. Van ott sűrű népesség, van nagy ipar, van sok ingó érték, van nagy töke. De ugyan kérem, mivel tudnánk mi közöltségeinket fedezni, ha legfőbb vagyonunkat, a földet, a szükségnek megfelelő adóval nem terhelnők. Arány — valószínűségi arány — nem tudom van-e valahol a közvetett és egyenes adók közt, azt azonban tudom, hogy ily arány csak ott lehetséges, a hol a közvetett adónak tárgyai léteznek és a hol ezen közvetett adók tárgyairól az állam szabadon rendelkezhetik.

(Folyt. köv.)

BELFÖLD.

Küküllőmegyéből, febr. 13.

(A gazdasági egyület közgyűlése.)

Gazdasági együletünk e hó 4-én tartá meg tisztújító közgyűlést, nem reméllett számu tagok részvétele mellett, a tanácskozást alélnők gr. Bethlen Camilló vezette. A választást megelőzőleg egy pár ügy nyert elintéztést, jelesen: a) a számadások megvizsgálatát s a pénztárnok a további számadás terhe alól feloldatott s egyszersmind pontosságáért jegyzőkönyvi elismerésben részesítettett. A számadások előterjesztéséből kitűnt együletünk egyik zsiabasztó baja — mely fájdalom, csaknem minden magyart intezettel közös — t. i. az évi részvénydíjak nagy összegre nőtt hátráléka, erre vonatkozólag határozatba ment, hogy annyszor ismételt felkérés után, még egyszer s utoljára szíltatassanak fel az illetők hátrálék tartozásai befizetésére és ha ez is eredmény nélkül maradna, a felszédés rendes törvény útján is eszközöltessek. b) az alapszabályok egy pár §-ának módosítása iránt beadott indítvány tárgyalatott és fogadtatott el: c) hosszabb vitát keltett az erdélyi gazdasági egyület átirata, melyben egy külön földmivelési ministerium felállítását iránt tett felterjesztéséhez való csatlakozásra hívja fel az együletet. E kérdésnél a jelen voltak két csoportra oszoltak, sorakozván egyikben a gazdasági, másikában a politikusok, előbbiek pártolták a gazdasági egyület szóban forgó felhívását, kimutatni törekedtek annak czél- és szükségességét, míg az utóbbiak, nem tagadták ugyan ennek valóságát, de országos pénzügyi bajaink között, az ország terhet egy költséges testület új szervezésével növelni, nem vélik megengedhetőnek; az élénken folyt vita a politikusok győzelmével véget ért s a gazdasági egyület felhívása egyszerűen tudomásul vétetett. d) A megye bizottsága felkérte határozatott, — hogy jobb hiányában — az 1857. évi kiadott cselédtörvény szigorú foganatosítása iránt intézkedjék, különösen, hogy a cselédek cselédkönyvvel láttassanak el s te-

A „KELET” TÁRCZÁJA.
LATOMÁNY.

Folvasztattott a Kisfaludy-társaság febr. 7-ik közgyűlésén.

Nem hallod a vész, a közelgőt,
Hogyan ömlik a völgyön alá!
S hogy megszakadoznak a felhők,
Villám a hogy átnyíllal.
Oh nézd, a nap fénye a hogy elvesz,
Kora éjbe hogyan merül el;
S hogy folytat az árny győzedelmes
Fusát a rövid derével!
Hegy méhe zihál, ere lüktet,
Megrázkodik, újra pihen —
— Kínossa a láz betegünket,
Nézd, nézd gyötrelmeiben!
S megnyílik a föld, e szegény haza földé,
Kitérja a mély sebeket;
S vér-rozdás lepleket öltve
Sok siri lakos kilebeg.
Görnyedve halad köd-alakjok,
Térdig gázolva a vért —
Alpár zokog és nyög alattok:
Ércsarkuk nyomja a tért;
De bár továbbük ezernyi

S testetlen a légbe vesz el:
Több s több siet újra kikelni
S gomolyogva jö meg, meg' ezer.
Mögöttük az ég kipiroslik,
Zsarátnokot ont a mező;
S nyomukban — a füst ha megoszlik —
Száz árva, rab és éhez.
Egy-egy alak néha kiválva
Zokogva mutatja sebéit —
Fölhangzik a többiek átká,
Villám nyíllal — s újra setét.

— Oltár tüze küzd a kereszttel
S tör a testvér testvérré vadul;
Magyart a magyar keze vesz el
S földjén idegen hada dúl!
Susár Vid ehol Salamonnal;
Vak Béla meg Álmos amott;
Jó fattyu Borics is azonnal,
Vezetve a bösz rohamot.

— Oh hallod, az ég nyílla csattan,
Tűnő nyoma fénybe cikáz;
Oh nézzed, a köd borulatban,
Seregbe! hogyan jön a vész!
Ott Imre, kezében a vessző,
Öcsését foglyul vezeti;
Itt Endre, ah kinja mi metsző:
Urunk sirja se' békíti ki!

S Gertrudra borul, de mi haszna!
Fölkelhet-e holtat a csók?

Elgyötört népe panasza
Fölrázza a bús zokogót;
S nyomában a szegény, az éhség,
Követve a vér zsarolást;
Fut Endre — nyakáról ah még — még
Lemáll a királyi palást! . . .

De hallga! mi zaj, mi üvöltés
Mohi pusztá vidéki felől?
Vér árja jö, reszket a föld és
Vár, trón, haza rendre ledől.
Gyújt, gyilkol a kún-, a tatár had,
Prédát les a német, az ál,
Atyjára im' önfia támad —
Menj, téj pihenőre király!

S mit jötek előmbé ti: hozván
Árpád örökere hadat —
István köpenyéből a foszlány
Tépdő kezetekbe szakad!
Albert hasogatja, de tulban
Károly keze nyúl kifelé —
Nyugtót keres Endre a sirban:
Ó már eleget visel!

S lefordul a fákllya! Utána
Új harc tüze gyúl ki megint;
Csák szítja — az Endre leánya
S a trónus, ah! csábosan int . . .
Jön és megy a cseh s a szerelmes
Óttára im' tört vet Apor;
Csák küzd — kódalakja meg' elvesz —
— Vértől csepeg ah a bibor . . .

S jó Kont. Feje nincs, de karával
Siklóra mutat s tovatér;
Jó Czillei, Giskra; Garával
Jön Ujlaky — s árad a vér:
Szentgyörgy tere issza. Meg' ismét
Magyar had emészti honát:
Dúl Dózsa, oh kába segítség!
Nézd, nézd a tüzes koronát!

S előttem ah összefoly ég-föld:
Les Bornemiszára Bakacs;
Bor helyett Zápolya vért tölt
S vet Batory tört, a makacs;
Süg-bug a „kalandosok” ajka;
Verbőczy, a gyöngye, lelép;
Széttépve, örvesszítibe hajtvá
Sirját maga ássa e nép!

És indul a fürgeteg ozmán —
Fölkél s fut a gyöngye Lajos;
Ing serge, vezéri megosztván,
— Csele árja vértől zavaros . . .
S nekizúdul a vész, darabokban
Széthull a magyar korona —
— Oh vajjon e rém alakokban
Múltunk, jelenünk siklott-e tova?!

— Hegy méhe zihál, ere lüktet,
Megrázkodik, újra pihen —
— Kínossa a láz betegünket,
Nézd, nézd gyötrelmeiben!
S megnyílik a föld, lehe kénkö,

Vérlángja mi rémes alak!
Néz, indul, ah ime felém jö —
Kézen fog, előbbre halad —

És int. Keze jég, szeme márvány,
Tekintete tör, szava láng.
És szól: „Ime nyög újra árván
Pártokra szakítva hazánk!
Föl, föl, oh ez iszonyu álmon
Válts dicstelí éltet, oh válts
Pártos magyar! nézd e kopáron
Gyászvérgéted' ime — Mohács!”

S tovaszáll, nyoma nyomtalan elvesz,
De hangja csak egyre szívembe nyíllal!
Felbőmböl az éj — ijedelmes
Zokogásba kitor a vihar.
Vér árja borítja a tájat,
Tűz lángja fölér az egéig;
Aratása van bőv a halálnak:
Kévéi a tért belepik.

S hánszor belepék! oh ez árva házra
Kétségbeesés hány éje borult!
De hánszor nyílt meg a börtöne zára,
S diadalszerén örökébe vonult!
És harsogna zenge rivallva,
Lobogóit lengette a lég,
Dicősnépén dalnoka dalla!

— Vajh! lesz-e több ünnepe még? . . .
Szász Béla.

kinttellel arra, hogy e törvénynek alkalmazása, az óhajtott sikert csak úgy biztosíthatja, ha az egyszersmind az egész ország területén alkalmazásba vétetik, tehát ennek eszközölésére földmívelési minister ur is felkéretni határozottat; e) végül tekintettel arra, hogy az egy-let fenállásának ötödik évét betöltötte, a közgyűlés az igazgató választmányt utasította, hogy ez egyletnek ez időszak alatti működéséről kimerítő emlékiratot szerkesszen s terjessze a közgyűlés elébe, mely egyszersmind közzé is lesz teendő. f) Említés nélkül szintén nem hagyható az erdélyi gazdasági egylet azon nemes ajánlata, mely szerint saját szaklapját, az „Erdélyi Gazdát” egyletünk hivatalos közlönyül ajánlotta fel, mi természetesen köszönettel fogadtattat el.

Ezek szerint a folyó ügyek elintézése befejeztetvén, elnököl gróf, köszönetet szavazva az egyletnek eddigi bizalmáért, az egész tisztikar nevében lekötő, s az új választások megejtésére hívja fel a közgyűlést. Oly választások, hol betöltendő állomásukhoz csak kötelesek teljesítése van — minden anyagi jutalom nélkül — kapcsolva, rendszeren zajtalanul folynak le, s ily esetekben a közvélemény gondosan keresi ki, a tevékeny munkabíró, és áldoztat kész férfiakat, hogy megistájtja őket bizalmával, s fíradalmaikért szívesen megsavazza a köszönet és elismerés egyedüli jutalmát, és ez így történt jelen alkalommal is, egyhangul választván meg rendes elnöknek eddigi alelnök gróf Bethlen Camillót, ki az egyletnek alakulása óta tevékenysége és áldozatkészségével ugyazólva éltetője és fenntartója volt. Meghozta a választó közgyűlés a tisztelet és kegyelet adóját eddig volt elnökének gróf Béldi Ferencnek is, örökös tiszteletbeli elnökének választván meg őt, azon nem feledhető érdemeiért, melyet az egylet első alakulásának eszközölésével, s míg e megyében lakott, annak tapintatos s gyakorlott irányú vezetésével oly méltólag kiérdemelt.

A gyűlés folyamának hűsmertetése ellen vétenünk, ha itt ki nem emeljük, azon nyilvánított elismerést, melynek előrebocsátásával kérte fel eddigi alelnököt Pécsa Józsefet elnökségének tovább folytatására, a többi állomások szintén egyhangul következésképp töltették be másod alelnök: Pekri István, tiszteletbeli alelnök: Szilvási Sándor, igazgatók: Gyárfás Lajos, Andrási István, Timár Károly, Gerendi István; választmányi tagok: Utszás Samu, Rediger Árpád, Róz Mihály, Fekete Pál, Gyárfás Károly, Simon Albert, Schuster Ferencz, és Frits Rezső; titkárs: Réti János, pénztárnok: Kinizsy Mihály.

A választások ezek szerint megejtetvén, a gyűlés véget ért, s elnök gróf a jelenváltakat a helybeli szállodában rendezett asztalhoz hivta meg, hol a kedélyesen folyó ebédet a felköszöntések hosszú sora fűszerezte. Tudósításunkat azon óhajással fejezzük be, vajha ez egylet kitartó munkásságának sikerülne, megyénk mezőgazdaságának lendületet adni.

Magyar lapok szemléje.

A „Hon” a Deákpartnak, mint ilyennek elvi alapon való szervezését absurdumnak tartja, mert a párt egyetlen elvi alapja az 1867. 12. t. c. megvédése; minthogy pedig ennek szükségéről most szó sincs, sőt az államháztartás munkája alatti, időközben a megtámadva csak a szélső-baloldaról lesz, a Deákpartot elvi alapon újjászervezni lehetetlennek találja.

A „M. Ujság” nem követi Tisza Kálmánt, mert tapasztalatokkal igazolt meggyőződése az, hogy az út, melyen megindult, csak a további veszedelem felé vezető hazánk ügyét. Ők, kik a hazát megmennteni akarják, ily uton senkit nem követhetnek, sőt azt tartják erkölcsi kötelességnek, hogy a veszedelem útjáról visszatérítsék azokat, a kik azon megindultak, hogy megtérve, közös vállaltat erővel munkálhassanak a haza megmentésén.

A „Közérdek” szerint a mi különbség most még Tisza Kálmán és a Deákpart között fennáll, ezek a pénzügyi és belügyi kérdések. A pénzügyi kérdések tekintetében fennfőgő differenciákat olyanoknak tartja, melyek kölcsönös jóakarattal, kiegyenlíthetők ugyan, de ma még sok tekintetben mereven és határozottan szemben állnak egymással. A mi a belügyi kérdéseket illeti, e tekintetben talán leghamarabb jöhet létre nézetegység a Deákpart nagyrésze és Tisza közt. Ha Tisza a magyar állam konsolidációját valóban akarja, a hely jobb kormányzást, jobb közigazgatást óhajt, be fogja látni, hogy ezek erős központi kormány és jól szervezett végrehajtó közegek nélkül nem érhető el.

A „Reform” elsőnek tartja az ország dolgát, és pedig első sorban a pénzügyi rendszert. Senkinek sincs rá privilegiuma, hogy csak ő rendezze a pénzügyeket. A kire a király és a parlamenti többség bizza, annak van joga, annak kötelessége vállalkozni. A siker a jutalma, a kudarc a büntetése. Öntudatán kívül más elismerésre ne számíton. A második kérdés az adminisztráció kérdése. Az igazgyszolgálat is rendszerváltoztatást követel. A kormány nemzetiségi politikája, és mi vele szorosan összefügg, a kultuszminister politikája a

negyedik helyet foglalja el. A nemzet közvéleménye főleg e négy pont körül csoportosul. Az új kormánynak mindenekelőtt ezek iránt kell önmagával tisztában lenni, s a míg ezekkel nincs tisztában, ajánlja, hogy addig ne üljön ki a polczra.

A „Nemzeti H.” előtt két dolog világosnak látszik. Az egyik az, hogy az új kabinet alakításával az eddigi többség valamelyik elsőrangú tagja fog megbízatni, a másik pedig, hogy Tisza Kálmán felhívása a kormányba való belépésre semmi áron nem leendő mellőzhető. A helyzet követelményeinek e két szempontjára kell a megoldásnak helyezkedni, hogy az valóban megoldás lehessen és nem kiindulás pontja újabb bonyodalmak hosszú sorozatának.

Az erdélyi birtokrendezés. Emlékirat,

az 1872-ik évi május 6-án 20.846. szám alatt „a birtokrendezési eljárás iránt az erdélyi részekben” kiadott igazságügyi miniszteri rendelet tárgyában, kapcsolatban az erdélyi birtokrendezési ügyekre vonatkozó némely általános észrevételekkel.

(Elfogadtattat az erdélyi képviselőknél 1875. febr. 7-én tartott értekezletén.)

VII.

Nem mellőzhető tekintet érdemelt, hogy főleg a tagosításoknál nemcsak két fél u. m. fel- és alperes áll egymással szembe, hanem az egyes felpereseknek és alpereseknek lehetnek jogos igényeik, melyek épen saját fel- vagy alperes társaikkal szembe kell érvényesíteniük; a felek a tagosítás körül felmerült különböző kérdések szerint változatos csoportozatokban alakulnak, s alig van tagosítási per, melyben nem fordulnak elő oly kérdések, melyek a fel- vagy alperesek közt vitások.

A fentebbiekből kitűnően az, hogy az igazságügyi miniszteri rendelet 49. §-ban előírt keresetlélvél s az a felett követendő rendes eljárás elsőszérnek nem mutatkozik, sőt a tapasztalat szerint a birtokszabályozásokat megakasztja, ki kell mutatnunk azt is, hogy az igazságügyi miniszteri rendelet 49. §-a nem tekinthető oly szabálynak, mely az 1871. évi 53. törv. cikk 8-dik fejezetének egyenes kifolyása lenne.

Ezen törvény 45. §-a ugyanis azt rendel, hogy az egység megkísértése után fenmaradt vitás pontokra nézve utasítsa a bíróság a feleket perbeszédek beadására. E szerint a vitás pontokat a bíróság tűzte ki, s miután a vitás pontok egyedül a szabályozási terv és tervrajz megkésztése után tűnnek ki, önként követezik, hogy az 1871. évi 53. t. c. 45. §-a értelmében a perbeszédek beadására intézett utasítás egyedül a már előbb és a bíróság közbejöttével és nem a felperes által egyoldalul megkésztített terv és tervrajz vitás pontjaira rendeltetik el; valamint a dolog természeténél fogva kétségtelen az is, hogy a bíróságnak csak azon esetben kell a feleket perbeszédek beadására utasítani, ha a megkésztített terv és tervrajz el vagy el nem fogadása felett megtartott tárgyalás után is maradtak fenn oly vitáspontok, melyek felett a törvényszék újabb tárgyalás nélkül biztosan nem ítélt; képtelenség volna ugyan is egy újabb akár írásbeli akár jegyzőkönyvi tárgyalást akkor is elrendelni, midőn a vitás pontok döntő ténykörményei a megelőző tárgyalásokon már annyira felderítettek, hogy azok alapján érdemleges ítéletet lehet hozni.

Figyelmet érdemel azon körülmény is, hogy érdemleges kereset beadása lehetlenséget képez ott, hol az elhelyezkedés felett maguk a felperesek nem tudnak kiegyezni.

De kitűnik ez abból is, hogy az 1871. évi 53. t. c. az a birtokrendezési eljárás körül az 1836. évi 10. t. c. 6. §-a fentartja, melyben határozottan áll az, hogy a rendbeszedési terv és a telki állományok rajzolatát egyetemben kimutató földabrosz a bíróság közbejöttével és így nem a felperes által egyoldalul megkésztített el.

Szükséges még kiemelni azt, hogy az 1872-iki utasításban megállapított eljárás az „érdemleges kereset” illetőleg utánzása a magyarországi e tekintetben divó eljárásnak a nélkül, hogy a birtokrendezésre nézve ugyanazon elvek állanak Erdélyben, mint Magyarországon. Itt bármely nemesi birtokos kérelmére, ha tényleg egy holdnál kevesebb birtoka is van, a birtokrendezés elrendelendő; Erdélyben csak úgy van helye, ha a birtokrendezést a határ 1/3-ának birtokosai óhajtják. Magyarországon tehát elé egy ember a birtokrendezés keresztülvitelére; Erdélyben össze kell hogy álljanak többen, hogy a kívánt egyharmadot kiüsse. Magyarországon tehát van ratiója, ha szigorú megkülönböztetést teszünk fel- és alperes közt; Erdélyben nincs, mert a felek ilyen megkülönböztetése a gyakorlatban legtöbb nehézséget gördít minden birtokrendezés elé.

(Folyt. köv.)

A gyermekkertekről.

Válaszul esziamdia-mester Móri

György uramnak.
(Vége.)

Sokat ír arról és nagyon rosztalja Móri uram, hogy a gyermekkertekben csárdás-nótá-

kat énekelnek a gyermekek. Ej, nó lám milyen furcsa ember ez a Móri ur! az elején azért haragszik, hogy németes neve van az intézetnek, aztán meg azért haragszik, hogy magyar dallamokat énekelnek benne. De ugy látszik Móri uram valamikor kótákat is tanult és el akarja hitetni, hogy a magyar népdal nem való a gyermekeknek. De már tisztelem Móri uram tudományát, hanem ebben nem adok neki igazat, mert én ugy tapasztaltam, hogy a gyermekek épen a népdalokat tanulják meg legkönnyebben és legszívesebben s olyan örömmel danolják a „here tyu tyu tyu” nótát, hogy csak ugy zeng a ház bele. Ugy látszik tehát, hogy a magyar gyermeknek vérében van a magyar népdal s én nem is szeretném, hogy holmi ländleris nótákkal kisorozták azt onnét. Hanem azt már szeretem, hogy a gyermekkertekben a népdalok nótájára a gyermekeknek való szöveget énekeltenek, mert akkor aztán a gyermek nem danolja azt a szöveget, a mit a mesterinasok danolnak s a mi bizony nem valami épületes. Haragszik Móri uram azért is, hogy olyan könyvet írt egy ember, a mely sok gyermek-versekkel van tele. Hát biz azért haragudhatik is, csak hogy ne a gyermekkertekre haragudjék miatta, hanem arra az emberre, a ki a sok verseket írta.

Végül azt mondja Móri uram, hogy ha már gyermekkerteket állítanak a falukon, bizák azt olyan öregasszonyokra, a kik 50 frtért készek ügyelni a gyermekekre. Ej, ej, Móri uram, hát nem szőgyenlette ezt kelméd leírni? Hát kelméd többre becsüli a malaczt, mint a gyermekeit? Pedig többre becsüli, mert mai napság egy csordapásztorinak a fizetése többre megy ötven frtnál.

Ugyan mit vár Móri uram olyan aszszonytól, a ki 50 frtért is kész elvállalni azt a fáradságos munkát? Aztán azt hiszi Móri uram, hogy ha egy vén szűpirtát odaállítunk a gyermekek közé, az majd munkásságra, emberszeretetre, engedelmességre, illendőségre oktatja gyermekeinket? Tudomány kell oda Móri uram s azt a tudományt nem adják 50 frtért. Már én magamról tudom, hogy mily nehéz, kivált a kis gyermekeket jól nevelni és szívesen fizetem a mi tölem talik annak, a ki ugy tud banni a gyermekekkel, mint a milyen bánásmódot én a gyermekertben láttam. Ha 400 v. 500 frtót kell a költeni ilyen intézetre, akkor is kifizeti magát, mert minél jobb nevelést adunk gyermekeinknek, annál kevésbé fog beteljesedni az, a mit Móri uram mond, hogy lesz nagy házuk, de kicsi kenyérünk, mert én azt hiszem, hogy az a gyermek, a kit jó nevelésben részesítettek, meg fogja majd magának keresni a nagy kenyeret is. ha felől. Azért sem tudok haragudni, hogy a gyermekertben nagy rend, nagy tisztaság és csinosaság van.

Higgye el Móri uram, hogy ilyen luxust a szegény ember is megengedhet magának, csak hadd szoktassák gyermekeiket a tisztaság és csinosaság kedveléséhez, én azt hiszem, hogy ekkor elkölcsi tekintetben is nemesebben érző utódaink lesznek gyermekeinkben.

Hej sokat mondhatnak még a gyermekertnek hasznáról, ha olyan jól tudnék írni, mint Móri uram. De most már befejezem ezt az írást, a mi az én asszonyi eszemtől kitelt. azzal az óhajással: Adjá Isten, hogy a gyermekertek Erdélyben is minél hamarabb elterjedjenek!

Dimó Zsuzsánna,

Dimó Ferencz cipő-készítő hitvese.

Az erdélyi románság.*)

(Folytatás.)

Hogy még ott is, hol a legkevesebb kiadás nélkül lehetne előmozdítani a román nép anyagi érdekeit, mily kevés figyelem fordítatik ennek eszközölésére, ennek bizonyításul számtalan esetet sorolhatnék fel, de csupán azon két konkrét eset felemlítésére szorítkozom, hogy például: Négy román szomszéd falu 25 év óta — tehát az alkalmányos élet vissza állása óta is — küzködik sikertelenül, hogy meg nyerhesse miképp ne robboljon mindig csak mások érdekében, hanem pár év alatt legalább saját utmunkabeli kötelezettségét egy az országtuba kijáróúta megcsinálására fordíthassa s még ennyit sem nyerhet meg és hajtatik minden évben más, sokszor oly messze vidékek utjai készítésére a melyeket maga soha sem használ. Nehány más havasi községnek pedig (különböző — itt felemlíteni igen hosszadalmas, s egy jókora részben épen a kir. kinestár némely közege által nem mondott célzatos rosszkaratu, de azok anyagi érdekeit merőben figyelmen kívül hagyva tett hibás lépéseknek feltudható okok miatt) oly inséggel küzd, hogy alig tengődhetik egy napról a másikra, s még se eszközölhet ki az illető megyétől, hogy legalább ez évben vagy feloldozassék az útmun-

*) Közreadtuk e cikket, habár nem is tehetjük azt mindenben magunkévá; minthogy azonban egész színtességgel osztozunk cikkíró azon szándékában, hogy egyenes úk a békeség útait, nem akartuk egy magyar lap terét megvonni a higgadtabb gondolkodású románok véleményének nyilvánításától. Szerk.

kától, vagy teljesíthesse azt legalább saját határai területén.

Ezzel kapcsolatban a románok zúgolódása okai felsorolásánál sokat szólhatnak még a Naszód vidékét felett az egyszer már nekik legünnepélyesebben tulajdonukba adott silletőleg meg-hagyott havasok ügye újabb kérdésessé tétele által tartott democles kardról és még többet az urbéri viszonyokról stb. stb. de sem időm sem akaratom nincs még hosszabba nyujtani ezen, igazán mondom nekem sem kellemes előszámítását a románokat elégedetlenné tevő tényeknek.

A tisztelt cikkíró úr igazság érzetere bizom hogy bár egyetlen óráig beleképzelvén magát a románok ilyen helyzetébe ítélje meg részrehajlatlanul önmaga, ha valjon (eltekintve azon, az összes magyar lapokban is hangzatosított országos bajoktól, melyek kivétel nélkül mindnyájunkra súlyosodnak) lehet-e csodálkozni csupán az itt általam jelzett figyelembe vétele mellett is azon, ha a románokat a dolgok hasonló menete nagy elégedettségre nem gerjesztheti?! Én azonban megvalloem nem csak azért feletem kissé hosszabban, hogy cikkíró urnak cikkében kifejtett csodálkozását eloszlassam, hanem legfőképpen azért, mert ezen a nyilvánosság terén egy sokakról olvasott magyar lap hasábján adott felelettemmel a lehetőség arra hatni volt célom, hogy a magyar közvélemény világosodjék fel márra nézve, hogy általan a románok elégedetlensége oka alaptalanul kerestetik ki tudja mily, a magyar állama s a geneti-cus magyar nemzet elleni állítólagos rosszkaratu törekvésekben mert az elégtelenség specialis alapforása, épen a fennebikben előadott s más hasonnemű a románok érdekeit bántó s előhaladásukat akadályozó körülményekben találhatók fel.

Jó lélekkel állíthatom, hogy teljes életemben, ott hol nemzetünk s hazánk nagy érdekei forogtak kérdésben, ezeknek saját szemé-lyes érdekeimet mindig alárendelni igyekeztem s soha sem kételkedtem nyíltan kimondani azt, mit meggyőződésem szerint kimondanom, azok iránti kötelesség érzetem ösztönözött; Hamár a t. cikkíró ur a szbeni tartományi gyűlést felemlítette; talán szerénytelenség nélkül hivatkozhatom e tekintetben legalább az abban, főleg a birodalmi tanács iránti tárgyalásokkor tett felszólalásaimra.

Azon cél is, hogy a magyar közvéleményben a románok felől táplált végzetes bal-fogalmak valahára eloszlatathassanak, oly nagy fontossággal bír előttem, hogy annak elérését csekély erőmhöz képest bármily kis mértékben én is elősegítendő, im kész válek az előadott sok kellemetlen dolgokat nyíltan felsorolni, s az által kitenni magam annak, hogy olyanok részéről kik higgadt méltányossággal ítélni kevésbé szokták, őszinte jó szándékom talán félremagyarázatik.

Kész válek, mert nézetem szerint valamaddig el nem enyésznek a románok törekvései felől, fájdalom annyira elterjedt nagyon ferde felfogások, s azok helyét az elégedetlenség valódi okainak ismerete és méltányolása nem váltja fel: addig a magyarok és románok egymáshoz való közeledésének lehetőségé alig képzelhető; mivel ha a magyar a román kibékíthetlen halálos ellenségének tekint, ugy magán természetesen ellenében, védsáncokkal erősíteni, s azt kit ellenének tekint, minden uton módon gyengíteni, a közügyekre befolyás teréről leszorítani s előhaladásában gátolni igyekezend, mi által szintoly természetesen a románok elégedetlensége is mind újabb újabb tápanyagot nyer s ők is magokat a magyarokkal szemben védállásban tartják; az elégtelenség pedig a román hirlapokban is mind pregnansabb kifejezésekben fog nyilatkozni; aztán a magyar lapok is a románokkal szembe hasonló szellemben járván el, és ha román lapokból valamit közölnek, ezekből legtöbnyire épen a legelkeseredettebb hangu cikkeket választván ki, s azokat sem indokaikkal hanem félszegen vagy hibás kivonatokban s inkább csak sértőbb részében ismertetvén; mindezeknek ugyan mi lehet más, mint azon igen sajátos eredménye, hogy a közeledés helyett egymástól mind inkább inkább elidegenedünk?

Jól van-e ez így? nem csak hogy nincs jól, de legnagyobb szerencsétlenség mind a magyarokra mind a románokra nézve.

Románt és magyart két aránylag csekély számú nemzetet a sors ide egymás mellé helyezett, két nagy néptenger kellő közepébe. S mit teszünk mi valjon? segítük-e egymást a közös munkába? A helyett, hogy egymással vállvetve igyekeznék megépíteni a gátot, hogy el ne sodorjon a mindkettőnk fenyegető tenger áramlata-mi egymással folytonos tusában állunk.

Igaz, hogy e hazában több más nemzettel lakunk együtt s hogy ezek közül egyik-kec, hogy ne érezhesse egyik is magát a haza mostoha gyermekeké: ezt szívünkől óhajtanunk nem csak az igazság hanem közös honunk javára való tekintetek is kötelességünké teszik minden időben s annnyival inkább pedig most, mi-

dőn a pénzügyi bajokból való kibontá zhatas-ra is ezen méltányosság egyik panja képp tekinthető és a terhek viselésében ny áldozatkészségre is az ország összes népevel fokokozól erőül szolgál: de bár e haza min lakói kivétel nélkül sok különféle érdekek állt vannak és egymással összekötte, mégis képtelenek, hogy mindazon nemzetek közt, kik i együtt lakunk, nézetem szerint nincs n s kéte olyan nemzet, mely nek az eymás-hoz való testvéries ragaszkodást saját önfentartási érdekei éppen a nyira követelnék meg, mint a mily arany esodlag követeli érdekek közöségünk e ezen szoros összetartást, ököti és mitőlünk; mert többi honfátársak a 40 milliónyi nagy és mivel german fajz vag a 60 milliót meghaladó erős szláv elehez tartozván, már ezen hatalmas szomszéd törzsekkel való vérségi kötelékükben jövőkösre nézve nagy biztosítékok birnak; ebben a 6 milliól nem sokkal több magya és az osztrák magyar birodalombeli kevesek mint 3 milliónyi (s ha a politikailag három szaktítottak mind összességüket is g több mint 9 milliónyi) román beekelve ama 00 milliónál több roppant két elem közé, a hadás te-rény legsikeresebb előmenetel mellett nemzeti individualitását az absorbealtatás nem biztosíthatja külön állva, s eképp szettatás mindkettőre nézve nemcsak hasznos hanem ugyszólván, valódi életkérdés.

Nekünk tehát örömmel kell szentelnünk ha önköben nemzetük buzgó szeretet látjuk s önkönek sincs helyes okuk nem örendeni ha a közös hazához való szeretet melle egyszersmind saját nemzetünkhöz is hely ragaszkodunk; sőt még ha azt vennél észre, hogy nem vagyunk eléggé románok, vajtan a cosmopolitismus felé hajlanak nézetei: még önkönek kellene minket nemzetiségünkzt való buzgóbb szeretettel ösztönözni, vag arra, hogy a cosmopolitismus kis nemzetekne halál minket figyelmessé tenni.

Soha sem változott elejétől fogva on véleményem, hogy nem tudszunk s nem ara kel-lene törekednünk, hogy magyar és román egy-mást hogyan tudjuk inkább erőltiteni sőt el-lenkezőleg az volna teendőnk, hogy milyen le-hető segélyt egymást kölcsönösen gyapítsunk megerősödésünk s előhaladásunk útjában mert midőn e két kis néptaj közül akár melyia má-sikat gyengíti, az által saját önmagán s se-bet ejt, s ha erősíti, akkor saját magak is erőt kölcsönöz. Mentől erősebb két jó istvér, annál hatályosabban támogathatja maj egy-mást bekövetkezheto bajok esetében.

Önöknek évek óta ismét kezükbe ha-talom. Önöket illeti az első lépés felénk. Száz meg száz modjuk volt és volna arra, hy rő-szint a törvényhozás, réezint pedig (a minyien egy vagy más tekintetből ez uton nem lehetne) administrationalis úton is ténkeben adják tö b b jelét a románok iránti stvéri jó indulatnak. Am de a magyar közvélemény már annyira tévutra van jutva iránunkba, hogy mindegyikünkben ugyanannyi kigesztelhetetlen ellenséget szemlél. E sajnos alhi- nek hol kell kiátóbb bizonyítéka mint z ország-szágyűlési alsó és felső házban a választási törvény feletti viták folyamában többektől mon-dott beszédek, ugy az azok következtéséb meg szülemlett törvény maga?!

Is ilyenek által, ugyan hogyan érez- zem fokozva elégedettségem? hiszen minden olyan tűnyt, mely a román és magyar nemzet közötti átkos versengést előmozdítja. ak a szemléltet örömmel a ki azon két nép omlá s á t óhajta. Aztán ugyan hogy ne kísér-tettem volna meg, hogy részemről is előe-gítendő a nemzetünkről elterjedt bal-fogalmak eloszlatását e szerény sorok által rám szor- arra, hogy mily természetek a románok valóban nagyban létező elégedetlenség okai?

Hiszen ha nem nőttem volna fel gyar iskolában s nem volnék is szerencsés azon-met között is annyi jó emberemet és jó ráto-mat tisztelni és ha telve volnék akármelyes ellenszennvel a magyar nemzet, még akkor is minden lehető adott alkalmat megkísérlelem a románok ellen táplált alhi-tek elenyésztesztését, és fíradnék a mikor lehet a két nemzet közötti közeledés vák a gyenge szavamtól telhető egyengetésében mert nem a rokon vagy ellenszeny hanem az d k e k közössége a legerősebb kapocs, mely két népet állandó frigybe összfűszelhet, pedig hol lehet szerbeötölőbb érdekesség mint közöttünk, kik mind ketten ugyanazon áradatok általi előzónlenség lévén kitéve közös vész ellenében egyútlén kellene hog-munk oltalmazunk?!

Hogy önöket — kik önmaguk azt ond-ják, hogy széles e világban minden nyelvroki kul elszigetelten állanak — akár túzott büszkeség, akár talán a még kevésbé feltett irántunk fajgyűlölet annyira homály-tásuakká tenné, hogy át ne látnák velünk v-szo-rússégességét: azt én alig hihetem; valamint feltenni azt sem vagyok képes, hogy a haza-ban lakó románokkal való testvéri kiegye-

(64 frt 42 kr) maradt a körnek 106 frt. — Mindazoknak, kik a kört nemese czélja előléseben pénzadózataikkal támogatni kegyeskedtek az önképzőkör nevében, meleg köszönetet mond Kolozsvár, febr. 14. 1875. Fereczy Alajos, főgymnas. tanár, az önképzőkör e. i. igazgatója.

— **A kolozsvári Dalkör** mult vasárnapra hirdett közgyűlése, a tagok kellő számmal meg nem jelenése miatt, nem tartatott meg; az alapszabályok értelmében csak a tagok száma felének jelenlétében lévő határozatképes a gyűlés, a mi egy oly egyetnél mint a Dalkör, melynek 400 tagja van, czélserűtlen intézkedésnek bizonyult. A vasárnapi gyűlésen 70 tag jelent meg s ennél fogva a jövő vasárnapra halasztatott, a mikor tekintet nélkül a megjelentek számára a gyűlés okvetlenül meg fog tartatni. Egyszersmind az alapszabály e pontjának megváltoztatása is czélba van véve.

— **A m.-vásárhelyi ügyvédi kamara** folyó hó 8-ikán tartott igazgató választmányi gyűlésében a szigorú bizottság tagjai választván meg, annak ez évre tagjai lettek: Z. Bodolla János, gr. Pap Máté, Szabó József, Bács István, Szentgyörgyi György, Szentmiklósi Károly, Kovács Soma, dr. Wermescher Emil, Kozma Endre és Dicső János.

— **A m.-vásárhelyi dalárda** tavasszal fogja ünnepélyesen felavatni egyetű lobogóját s ez ünnepélyre az összes hazai dal- és zene-egyleteket meghivandja. Zászlányául mlt. gr. Bethlen Istváné ö nagysága határozott felkérést.

— **Béldi Gergely** Marosszék és Maros-Vásárhelyi ujonnan kinevezett főispánja folyó hó 10-én tette le az esküt a városi képviselőtestület előtt. Marosszék részéről az inaguracio márczius elején leend.

— **Vége „Farkas”-nak.** 1873-ban, midőn királyné ö felsége Gödöllőn tartózkodott, egy kis fekete kutyát kapott ajándékba, melyet bozontos formája után „Farkas” névre kereszteltek. A királyné megkedvelte ez állatot és sőt alalmával a nagy neufundlandi kívül Farkas is rendesen kísérni szokta. De nem is csoda, hogy Farkasnak ily szabaddalmi voltak: tudós kis állat volt az Szépen tudott két lábra állani, kezét nyújtott, a zongora hangjai után táncolt, a magas urnó apróbb holmiját hordozta s illedelmesen az ajtóhoz állt, midőn a királyné valakit fogadott. A kis kutya sokat utazott Gödöllőről Bécsbe s vissza, ezenkívül Wightbe is utazott a királynéval. Midőn a mult hó végén a királyné Bécsbe ment — hogy, hogy nem történt — Farkasról megfellekedtek. Günsendornál vették észre a nagy hiányt s rögtön táviratoztak érte Budára meg Gödöllőre; Farkas azonban egyik helyen sem volt található. A hátramaradt cselédség közt valóságos rémület ütött ki, mert minden kutatásuk eredménytelen volt, dacára, hogy Budapest vidékét is végig kutatták a kis kutya után, senki sem tudott róla hirt mondani. De míg a budai várban és a gödöllői kastélyban a cselédség gyászba öltözött — a bécsi Burgban nagy volt az öröm. Egy esendő a Ferencz-téren „Farkas”-hoz hasonló kutyát vett észre; a szegény állat agyon volt fűrdő. A csendőr, ki „Farkas”-t még Gödöllőről ismerte, felvette most ölébe s egyenesen a királynéhoz vitte, ki nagyon örült kedvence megérkezésének. De az öröm nem sokáig tartott. A hű állat, mely Pesttől Bécsig gyalogolt egyfolytában, a nagy sietésben tüdőgyuladást kapott s megérkezése után két napra elpusztult.

— **Román aspiratiók.** Rudanu ur jelen volt a bécsi román egyet újévi ünnepé-

lyén, melyről eként áradozik a brassói „Orientu Latin” 6-dik számában: „Távol az apai tűzhelytől, az idegenség közepette — a szűkség előidézte a bécsi intézetekben tanuló összes román fiatalág egyesülését. Ezen egyesülés eredménye a „Romania-juna”, egy tűzhely, mely köré gyűl az összes románág mindkét Dáciából. Nem tudok hasonló testületet, melyben az egész Orient latin képviselve lenne, melyben testvéri kezét szorítva a Balkán a Kárpátokkal, a Tisza a Feketetengerrel. Romania juna! nagy a te hivatásod, itt az alkalom használd fel! Az ott töltött néhány percz reményt ad Rudanu urnak azon hitre, hogy a románok fényes jövője leend! Egyesülés gondolatban és érzelmekben! A 24-ik lapon megmagyarázza, mi lehet czélja és hivatása a román egyeteknek? Nemzeti életet élni, — viszonyba tenni magát a hazával s annak szolgálatába állni, — a románismus előhaladását s megerősödését eszközölni, sorompóba lépni az idegen tagok által megtámadott románismus védelmére. E czélból létesüljenek minél több egyletek. Ausztia, (Bécs és Grác) Német, Olasz, Francia, Helvét és Belgaországban már léteznek ilyenek. Lépjének egymással szellemi összeköttetésbe s egész Európát hosszabb és szelvényben körül fogják lánczolni!

— **A földmivelő** tiparancsolatját következőleg írta meg Cantoni tanár a fumei „Bilancia” című lapban: 1. Ne végy földbirtokot a más pénzével. 2. Ne örülj nagyon az igen alacsony áraknak. 3. Ha kevés a pénz csak bérli légy s ne földbirtokos. 4. Magad miveld földedet, ha képes vagy rá. 5. Ne építs ha nincs rá szükség. 6. Szeresd az embereket, hanem azért dolgoztass gépekkel. 7. Ha teheted, válaszd öntözhető szántóföldeket. 8. Csak oly barmokat tenyész, melyeknek táplálására földed alkalmas, de rossz barmokat soha se tarts! 9. Ha jól miveld és gondozod földedet, több termésed lesz, mint a menyinyit le-

tudsz adni. 10. Terményeidet ne hamisítsd meg hanem igyekezzél jól termelni.

— **Máté Sámuel** m.-vásárhelyi közbecsülésben álló polgár, f. hó 12-én 69 éves korában elhunyt.

— **A nagy-Szebeni törvényszék** egy ügyvédnek 46,525 frt névleges értékű követelését 209 frtra szállította le. Két, három ezer frt értékű részletkövetések 5, 9 frton vásároltattak meg. Meg lehet, hogy némely vevő a befektetett tőkét száz vagy ezszeresen fogja visszanyerni, ha csak az elszegényedés oly fokra nem száll, mint a török-világban a midőn a foglyokat egy pár lópatkóért ki lehetett váltani a fogságból.

— **Jókai Mór** ötvenéves jubileumát e hó 19-én üli meg. Az iró kör ez alkalomból társas estélyt rendez, melyben kizárólag csak tagok vehetnek részt. Egy jegy ára az estélyre 3 forint.

— **A podgoriczai ügy** részletei Montenegro s a porta közt ki vannak egyenlítő. A határvillongási kérdés szóba sem jött. Szóval a kiegyenlítés oly stadiumba jutott, hogy ezunt minden zavaró esemény közbefutott ki van zárva.

— **Szini szemlének** térszűke miatt la-punk mai számából a holnapra maradt.

KÖZGAZDASÁG.

A glycerin alkalmazása a borászatban.

(Folytatás)

Vajjon minő nemű, terményei vannak a glycerin erjedésnek — ez ideig még egyáltalában nem puhaltak ki s pedig úgy látszik, hogy a zamat kimagyarozása épen e körülmenyől lenne lehető. Ha e hiedelem a kísérletek által igazolhatnák, ezáltal igen figyelemre méltó újmutatás volna adva a zamat ke-

letkezését illetőleg. Az épen kiforrot must még nem mutat zamatot s illata egyáltalán nem kellemes a legtöbb valódi borismerőnek. A zamat csak a másodszeri forrás után kezd mutatkozni s mindaddig emelkedik, míg bor egy bizonyos kort elér, midőn ismét igni kezd. A mustban, közvetlenül a főerjedés bevégeződése után, van glycerin, mely aztán következő csöndes forrás alatt az élő élesztő hatásának léven kitéve; ennek következtében átváltoztatik. Fajdalom, az elemző vegyta még nem nyújt eszközt, melylyel a folyadékba lévő glycerinneménységet pontosan lehetne meghatározni s ez pedig ilyenmő vizsgálatokra ézve szükséges; bizonyára közvetlenül kimutatható volna egy ily kísérlet által: vajjon leeresztve a borban a glycerin, azon időközben, mely a főerjedés megszűnt és a csöndes erjedés teljes bevégeződése között lefolyt.

A zamat finomodása és erősöde, a mely mind tudva van, bizonyos idő lefolyta minden bornál beáll, az előbbi feltételek elfogása mellett szól.

A glycerin erjedése folytán képződött termények, mindaddig míg a bor a hűlésben van, a légkörben lévő élenyoxydal hatásak vannak kitéve, s így a borban foglalt másminő anyagokra ismét visszahatnak, minek következtében az anyagok folytonos változásban vannak s a változás folytán a bor zamatjára belyást gyakorolnak.

(Folyt. köv.)

Távirati tudósítás a bécsi zsidókról.

Febr. 13-án 5% Metalliques 10.85 frt. Kamat — 5% Nemzeti kölcsön 7575 — frt 1860. Kölcsön 111.75. Bankrévény 964. Hitelintézeti részvények 220. — Lónon 111.35 ft. Estét 105.56. Cs. kir. arany 50. — Napóeondor 890. — 100 mark 10metérték 54.65. —

Urbéri kötvények: Magyarország 79.25 Temesvári 77. — Erdélyi 76. Holátor zág 8.500

Felölös szerkesztő: Békésy Károly.

Sz. 273. — 1875.

(65)

(1—3)

Hirdetmény.

Az alólírt tanács által ezennel közhírré tételik, miszerint Szamosújvár sz. k. város közönsége nagyobb mennyiségű s tulajdonát képező kamat-szelvényes erdélyi földtelepmentesítési kötvényeit — fekvő biztosítékokra — kölcsön tőkékben határozta elhelyezendőknék.

Felhívának ennél fogva mindazok, kik kellő biztosítékkal bírván, kölcsönt kívánnak igénybe venni, miszerint e szándékukat a városi közönséghez intézendő, s megfelelő okmányokkal felszerelendő — kérvényben nyilvánítsák.

A kölcsön szerződés feltételei a tanács irodájában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Szamosújvár, sz. k. város tanácsa 1875. február 10-kén.

PLACSINTÁR DAVID,
polgármester.

OSZTIÁN KRISTÓF,
főjegyző.

Nem hivatalos.

Kalotaszegi takarékpénztár részvény társulata 2-dik évi

rendes

közgyűlése

folyó 1875 év márczius-hó 14-én d. u. 3 órakor

tartatik

A CASINO NAGY-TERMÉBEN.

Tárgyai:

1) Igazgatói jelentés az 1874-ik évi üzletről.
2) Az azon évi számadások és mérleg megvizsgálására kiküldött bizottmány jelentése, s ezek alapján a számadás és mérleg megvizsgálása.

(64)

(1—3)

3) Az alapszabályok 23 §-nak d) és e) pontja értelmében a le-

tározó és számvizsgáló bizottmány megválasztása.

4) A választmány egyéb intézkedéseinek tárgyalása.

A t. cz. részvényesek, kik a közgyűlésen jogukkal élni kíván-

nak, felkértenek az alapszabályok 19 §. értelmében részvényeiket a

gyűlés tartama idejére nyugta mellett az igazgatóságnál letenni.

B. Hunyad, 1875. február 11.

A kalotaszegi takarékpénztár:

GYARMATHY ZSIGMOND, igazgató.

Czime beküldése mellett
azonnal megkapja ön ingyen
és bérmentesen 27 kros kézmű-, bár-
sony- és divatáruim teljes minta gyűj-
teményét. Megrendelések
pontosan és lelkiismeretesen
teljesíttetnek. Nasz József, Bécs, II.
Taborstrasse 4. (31) (4—12)

Ezideig ennél nincs jobb



W. MAAGER-féle
cs. k. kizár. szab. valódi tisztított
csukamáj-olaj
Maager Wilmstól
Bécsben.



A legnagyobb orvosi tekintélyek által megvizsgált s **könyvi**
emészthetőségeért gyermekeknek a különösen ajánlva rendel-
vényezett legtisztább, legjobb *) természetes, s elismert leghatályos
szer: a mell s tüdő bajok, görvény, foltok, **daganatok**,
bőrkütesek, **mirigy bajok**, **gyengeség** stb. ellen. **Üvegje**
1 frt. Bécsben a gyári raktárban: **Wien, Heumarkt Nro. 3**,
ugyszinte az osztrák-magyar monarchia minden jó hírti gyógyszer-
tárában s fűszerkereskedésében. (437) (4—6)

A használati utasítás és üvegen a **Maager** név rajta van,
ezért a tévedés elkerülése végett az csak „**Magyar Dorschle-**
berthran” névvel keressék.

*) A bécsi világgállításon az Ausztia, Francia-, Olasz-, Németországokból és Angliából kiállított hason
fajta csukamájolajok közül csupán a Maager-féleltüntetett ki a nemzetközi jury érdeméremmel.

Legujabban megjelentek
és Stein János erd. muzeum-egyl. könyv-
kereskedésében Kolozsvárt
kaphatók:

JÓKAI MÓR

forradalom alatt írt művei 1848—49.

Jókai Mór sajátkezűleg rajzolt fényképével.

Diszkótésben. Ára 5 frt.

III a HAZA!

LEVELEK egy államférfihoz.

Ára 70 kr.

JULES VERNE apróbb műveiből.

Beszélyek és rajzok.

(Doktor O. kísérlete. Zacharias mester. Dráma a légben. Tél a jég közt.)

Ára 1 frt 50 kr.

A nevelés és oktatás történet kézikönyve.

Különös tekintettel Magyarországra.

Irta dr. Kiss Áron. Második javított kiadás. Ára 1 frt 50 kr.

Rajzok és tanulmányok.

Irta Szilágyi Sándor. Ára a két kötetnek 4 forint.

Nyomatott Stein János m. kir. egyetemi nyomdászánál az egy. ref. tanoda betűivel Kolozsvárt.

Gróf Gyulai Lajos napló töredékeiből. (1815—1834.)

Kiadta gróf Kuun Géza. Ára 1 frt 50 kr.

Ugyan csak

Legujabban megjelentek és Stein
János erd. muzeum-egyl. könyv-
kereskedésében Kolozsvárt
kaphatók:

A jegyesek.

Milánói történet, a 16-dik századból
Irta Alessandra Manzoni.
Olaszból fordítva. Ára 2 frt 80 kr.

Magyarországi rendeletek

tára.

Nyolczadik folyam. 1874. Hivatalos
kiadás. Ötödik füzet. Ára 50 kr.

Az elmés nemes Don-Quijote
de la Mancha.

Irta Miguel de Cervantes Saa-
vedra. Spanyolból fordítva.
Első és második kötet, kötetenként
2 frt 80 kr.

A véres kincs.

Regény. Irta Féval Pál.

Ára 1 frt 60 kr.

Téli estvékre!!

Epen most jelent meg

FAUBLAS

lovag

KALANDJAI.

Louvet de Couvray eredeti

francia műve után.

Ára gyönyörű színnyomato

borítékba fűzve 1 frt 50 kr.

Postán bérmentes

megküldéssel 1 ft 90 kr.



Louvet „Faublas”-ját csaknem klasz-
szikus regénynek mondhatni — Egy me-
rőben rohadó társadalom erkölcs-tükre, a
forradalom előtti korszak állapotát és né-
zeteit nem a buzgólkodó nemes haragjával,
nem a satyrikus csipősséggel festi, hanem
a hősök és hősnők bujavágyán és ledérsé-
gén függő oly naiv eredeti kedvteliséssel,
hogy minden sorban észrevehetni, hogy
szerző, korának valódi szízlőjé, erkölcs te-
kintetében kortársaival teljesen egyetért.

A háttér elég komor, a levő meg van
mégveze, az állam alapszabai inognak
a társadalmi romlásból befolyás alatt.
A felfordulás a levegőben van, — mert ki le-
het olvasni a könyvből, hogy oly állapot-
ok, a minők a könyvben írtak vannak
nem tarthatnak.

Szerző a jó társaságot raolja, az-
együttű férjek, ledér marquis, buja gróf-
nők és pikant szobaciczusok rsaságát
és ezek közt hőst, Faubla lovagot
a szeretetreméltó vásottság eményképe.
Hőse pázáról minden nobilit, minél
kellemet, minden szemellet, óval minél
azon erények öszeségét, a melyek a
francia nemest jellemzik.

Nő alakban hatol e fiatal lovag egy bu-
marquise házasságába, a ki gyűgyű fér-
jét gyönyörködtető módon szórta, az-
diadalmasan kiállott párbaj után egy fiatal
sovár grófnő karjaiba dől, a kinek tehetet-
len férje csupán talányokat ad csinálni
megelégszik en passant egy tő szobilyan
teceivel is, nem csinál lelkiismeretet egy
tapasztalatlan, a zárdából csakmőst men-
kült nemes kisasszonyt beavatva szerelne-
titkaiba, s mindez nem gátolva, hogy a kö-
tőben felelté érzékenyen ne soljtozzék tőle
elszakított fiatal neje után.

Faublas emellett búszke, báta, nagylelkű
elvre nézve tetőtől talpig ranezia ar-
stokrata.

Louvet művében egy szóval forradalom
előtti korszak erkölcsi történetnek hű ké-
pét látjuk, s önkényt támad bűntek az
meggyőződés, hogy oly állapotok, a mi-
nőkkel „Faublas”-ban találunk, csak
úgy végzódhattak, a mint végztek, a guil-
lotine vértésáiban.

(432) Epen most jelent meg 35-ik kiadás

tanulmányos könyv.

Der persönliche Schütz

tanácsadó minden korban levő férfiak
számára Laurentiustól, Berlinben
Egyszeresen bebizonyult, hogy a
gyógyítás (35 éves tapasztalat) a
finem

és idegrendszerben, a romlás forrásaként
és nem károsító következmény. Ez a mi-
den könyvkereskedésben, Pest és Kolozs-
váron, Károlyutca, 22. sz. 2 ft 30 kr.

Övek mindenkit könyvem bizonyít, hogy
a majmoktól, a melyek a köztudatban
vezetése tekintetéből meg hirdető és az
tartalmára is kiterjednek, (doktorok
kell tehát könyvem valódi kiadását)

a 35-ik eredeti kiadás

Laurentiustól

megszerzeni, a mely egy nyolczadik kötet képe

232 oldalal és

60 bonczani ábrával

aczélményekben, és a szerző névvel

lepecsételve!

Gazdasági zseb-naptár 1875-re.

Tizenötödik évfolyam. Szerkesztő tulajdon

Kodolányi Antal.

Csinos jegyzőkönyv alakban, vászonba kötve
tizenkét utasítási havi füzettel együtt 2 forint.